

Decyzja
Prezydium KK
nr 83/12

ws. opinii o poselskim (KP SLD) projekcie ustawy *o likwidacji Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz o zmianie niektórych innych ustaw*

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” negatywnie opiniuje poselski projekt ustawy *o likwidacji Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz o zmianie niektórych innych ustaw*.

Skutkiem wprowadzenia w życie projektu ustawy SLD o likwidacji IPN będzie zlikwidowanie lustracji oraz utrudnienie dostępu do akt organów bezpieczeństwa, na co Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” nie wyraża zgody.

Przesunięcie zasobów archiwalnych IPN (razem z zadaniami gromadzenia, przechowywania, opracowywania, zabezpieczenia i publikowania dokumentów organów bezpieczeństwa) w gestię Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, czyli do instytucji, której ilość miejsc w czytelniach jest mała, uczyni iluzorycznym dostęp zainteresowanych (nie będących fachowcami) do tych materiałów. Takie rozwiązanie instytucjonalne - i w podobnym celu - proponował w swoim projekcie prezydent A. Kwaśniewski, co było wówczas interpretowane jako zamiar faktycznego zablokowania dostępu do tych materiałów przy deklarowanej teoretycznej dostępności powszechnej.

Mechanizm potwierdzanego podpisem zobowiązania do niepodawania do wiadomości publicznej danych osobowych, wymagany przez archiwa państwowe podległe Naczelnej Dyrekcji AP od wszystkich korzystających z udostępnionych materiałów archiwalnych jest obecnie stosowany nawet w przypadku danych osobowych pochodzących z XVI – XVIII wieku. W tej sytuacji korzystający z tzw. „archiwum obywatelskiego” będą tracili prawo dostępu do niego w przyszłości, po własnowolnej publikacji danych osobowych dotyczących np. funkcjonariuszy UB, SB, Gestapo, SD, NKWD, Smiersza.

Z urzędu wykluczony miałby być dostęp zainteresowanych do oryginalnych dokumentów (art. 15 ust. 1 projektu), natomiast po obejrzeniu (zanonimizowanych) kopii dokumentów zainteresowany mógłby składać wniosek do Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych o udostępnienie oryginałów (art. 18 projektu).

Nie wyrażamy zgody na wyłączenie z dotychczasowego zasobu i z udostępniania akt Głównego Urzędu Kontroli Prasy Publikacji i Widowisk, Urzędu do Spraw Wyznań, a także zachowanych materiałów organów bezpieczeństwa państw obcych – Trzeciej Rzeszy i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (art. 8). Prezydium KK sprzeciwia się wyłączeniu z dotychczasowych celów działania (z przechowywania, gromadzenia, ewidencji, opracowania, zabezpieczenia i udostępniania) materiałów dotyczących przestępstw funkcjonariuszy państwa komunistycznego, popełnionych pomiędzy 17.IX.1939 r. a 21.VII.1944 r. (art.12 ust.1) .

Nie można zaakceptować minimalizacji celów edukacji publicznej w zakresie struktur i metod instytucji zbrodniczych względem narodu polskiego (art. 5 i 32) przez przeniesienie tych obowiązków na ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (czego jako dodatku do dotychczasowego, nadmiernego zakresu obowiązków nie będzie prawdopodobnie efektywnie wykonywał) lub przez delegację dla ministra do przekazania tych zadań innym istniejącym instytucjom (co przy likwidacji dotychczasowych środków budżetowych na ten cel będzie oznaczało dla tych instytucji dodatkowe, ponad miarowe obciążenie).

Nie do zaakceptowania jest praktyczne ograniczenie ścigania przestępstw przeciw narodowi polskiemu lub zbrodni przeciw ludzkości i wojennych (art. 5 i 29).

Badanie i ściganie tak odległych w czasie przestępstw w praktyce sprzeczne jest z pragmatyką służbową prokuratury, ponieważ czas poświęcony takiemu ściganiu jest bardzo długi, oznacza przekraczanie przez „normalnego” prokuratora terminów wymaganych przez przełożonych i przekłada się na pogorszenie szans awansu służbowego. Z tych powodów większość dawniejszych śledztw tego typu była prędko zamykana za cichym przyzwoleniem przełożonych, skoro nawet szukanie świadków wydarzeń sprzed sześćdziesięciu lat lub ich dzisiejszych adresów nie mieściło się w normach zwykłych poszukiwań, nie mówiąc o trudności zrozumienia przez prokuratorów pojęć, terminologii, okoliczności i warunków dotyczących życia podczas okupacji, w obozach i więzieniach, w trakcie przymusu oficjalnego i ukrytego.

Prokuratura w IPN była zwolniona z bieżących obciążeń prokuratury. Przy jej powrocie do „normalnej” prokuratury zwyciężyć muszą potrzeby walki z bieżącą przestępczością, kosztem pracochłonniejszego badania przestępczości dawnej.

Uwagi szczegółowe

W projekcie znajduje się szereg błędów, pominięć, niespójności, niekonsekwencji lub rozwiązań osobiście nietypowych. Projekt nie przewiduje :

- powołania następcy prawnego IPN w zakresie realizacji ustawy z 15.X.2008 r. „O zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin” (Dz. U. 2008 r. Nr 220, poz. 1410 ze zm.). Dotyczy to głównie dawnych funkcjonariuszy z PRL w sprawach czasu ich ówczesnej służby
- kontynuacji realizacji kompetencji Prezesa IPN z ustawy z dnia 24.I.1991 r. „O kombatantach oraz o niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego” (Dz. U. 1991 r. Nr 17, poz. 75 ze zm.)
- koniecznych zmian w przepisach ustawy z dnia 5.VIII.2010 „O ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 2010 r. Nr 182, poz. 1228 ze zm.)
- realizacji procedur udostępniania materiałów archiwalnych (np. funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa i osób publicznych), zawartych w ustawie „O ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. 2007 r. Nr 63, poz. 425 ze zm.)
- koniecznej zmiany trybu przy składaniu wniosków o przyznanie Krzyża Wolności i Solidarności
- okresu przejściowego dla wszczętych postępowań administracyjnych (np. w sprawach udostępniania dokumentów).

Art. 16 ust. 1 pkt. 2 jest niezgodny z konstytucją (Trybunał Konstytucyjny, Dz. U. 2007 r. Nr 85, poz. 571)

Art. 6 ust. 1 odsyła do art. 7a, którego w projekcie nie ma.

Art. 16 błędnie odnosi się do art. 14 ust. 1 w sprawach udostępniania.

Warszawa, 23 maja 2012 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”
SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Tybirek